

KÖNYVTÁRI TREND/ JELENTÉSEK

2015-2023 / 2024 / 5.

KÖNYVTÁRI
RENDEZVÉNYEK:
PROGRAMOK,
KÉPZÉSEK

Magyar Nemzeti Múzeum
Közcgyűjteményi Központ

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

A KÖNYVTÁRI RENDEZVÉNYEK

BEMUTATJUK A KÖNYVTÁRI PROGRAMOK ÉS KÉPZÉSEK VÁLTOZÁSAIT AZ ORSZÁGOS KÖNYVTÁRI STATISZTIKA ALAPJÁN.

A Könyvtári rendezvények: programok, képzések című jelentésben röviden bemutatjuk a könyvtári programok és képzések változásait 2015-től 2023-ig az országos könyvtári statisztika (OSAP 1442) adatai alapján. A jelentés három alpontra ismerteti a könyvtári rendezvényekhez kapcsolódó trendek alakulását:

- A könyvtári programok, képzések számának alakulása;
- A könyvtári eseményeken részt vevők számának alakulása;
- Rendezvénytípusok a könyvtárban.

1. A KÖNYVTÁRI PROGRAMOK, KÉPZÉSEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA

A könyvtárak napjainkban egyre inkább közösségi térként, könyvtári események helyszínékként is funkcionálnak, ahol a látogatók a dokumentumok mellett változatos kulturális programkínálattal találkozhatnak. A könyvtári rendezvények és azok résztvevőinek számát a statisztika 2006 óta méri. A könyvtári statisztikai adatlap útmutatója¹ szerint könyvtári rendezvény a könyvtár által szervezett, saját tereiben vagy külső helyszíneken saját forrásból megvalósított

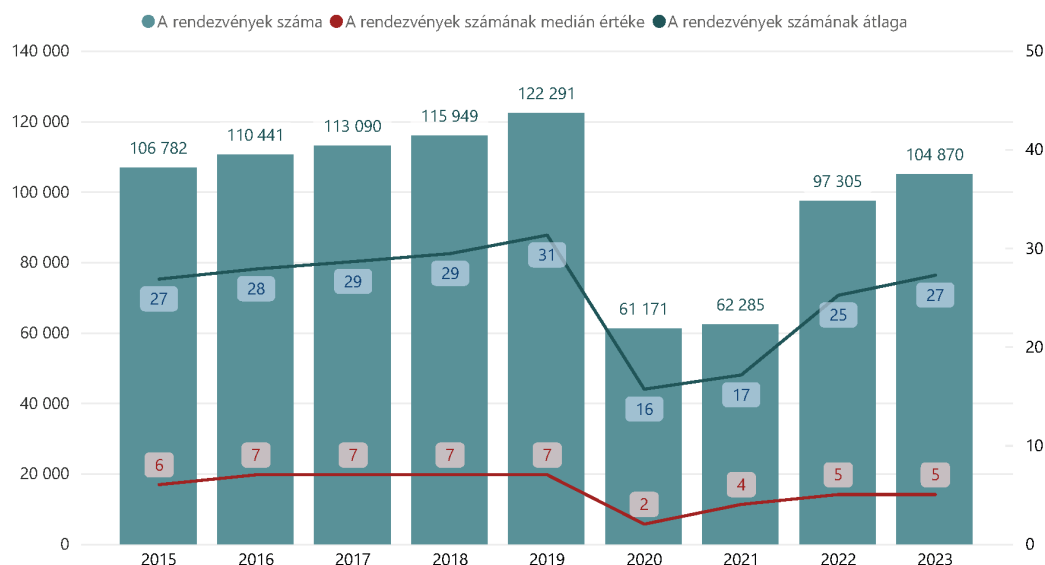
esemény. Az akár többnapos, de egybefüggően megtartott, azonos című vagy témájú rendezvények (például konferencia, vándorgyűlés stb.) egy programnak számítandók, viszont külön kategóriát alkotnak az időközönként megrendezett, közös címen futó sorozat programjai, például a nyolc alkalomból álló foglalkozássorozat. A jelentésben a könyvtári rendezvény és a könyvtári esemény fogalmat szinonimaként, gyűjtőfogalomként használjuk. A 2023. évi országos könyvtári statisztikai adatlaphoz igazodva a rendezvényeket két típusra, könyvtári programra és képzésre bontjuk, ahol ezt a rendelkezésre álló adatok lehetővé teszik.²

A könyvtári programok és képzések, tréningek száma 2015-től 2019-ig folyamatosan növekedett. 2020-ban és 2021-ben a pandémia miatt az online programok és képzések is beleszámítottak a rendezvények számába. Ennek ellenére az események száma a korábbi éveknek kevesebb mint a felére csökkent, 61 171-re, 2021-ben az előző évhez képest 1114 eseménnyel tartottak meg többet, 2022-re viszont már egy jelentős, 56%-os emelkedés volt tapasztalható, ami 2023-ban folytatódott, és 2019 után először újra százezer fölé emelkedett (1. ábra).

¹ Az OSAP 1442 2020 útmutatója szerint: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/dokumentumtar/statkiv20vegl_0_0.doc

² Az OSAP 1442 2020 útmutatója szerint: <https://ki.oszk.hu/dokumentumtar/konyvtari-statisztikai-adatlap-es-kitoltesi-utmutato-2023>

1. ÁBRA: A KÖNYVTÁRI RENDEZVÉNYEK (PROGRAMOK ÉS KÉPZÉSEK, TRÉNINGEK) SZÁMÁNAK ALAKULÁSA 2015–2023

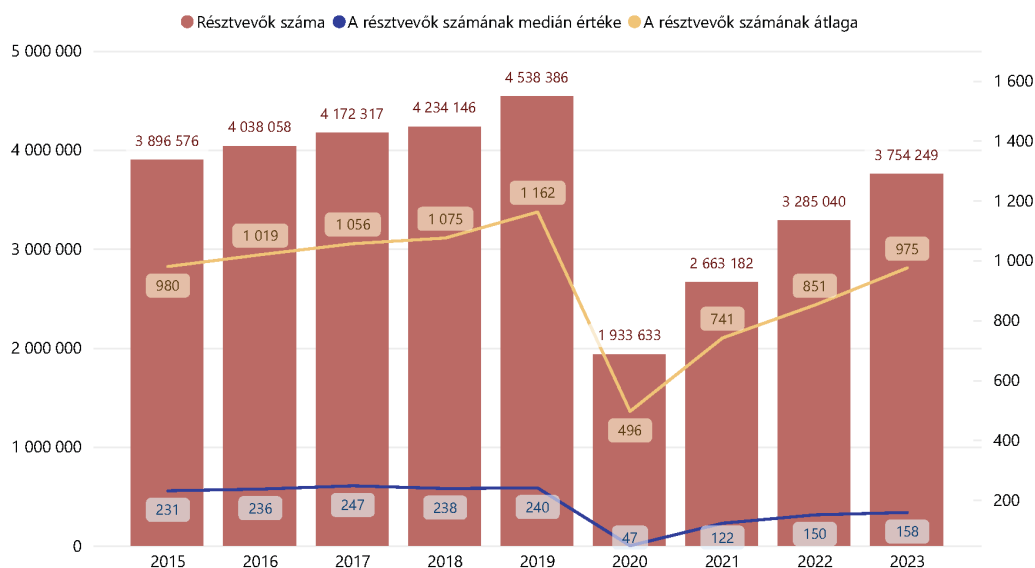

2. A KÖNYVTÁRI ESEMÉNYEKEN RÉSZT VEVŐK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA

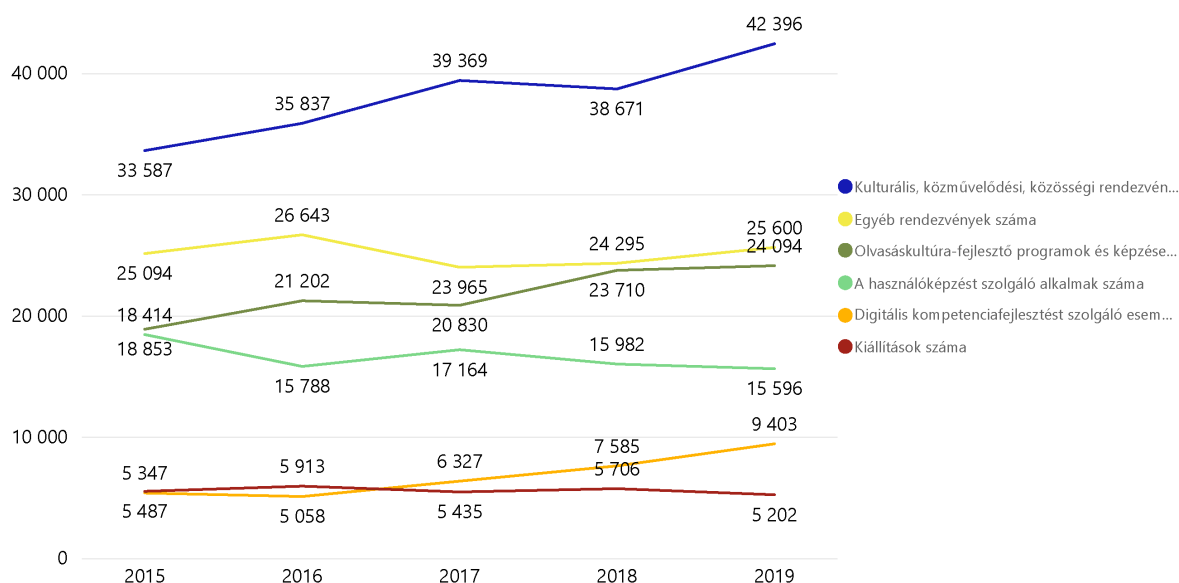
A könyvtári események számának emelkedése bővülést hozott az egyes települések kulturális kínálatában a 2015-től 2019-ig tartó időszakban. Ekkor nemcsak az események száma, hanem az azokon részt vevők száma is dinamikusan növekedett. Az országban 2015-ben még mintegy 3,9 millió fő vett részt könyvtári rendezvényen, 2019-ben már több mint 4,5 millióan tettek így. 2020-ban a kényszerű zárvatartás és a járványügyi óvintézkedések (például távolságtartási szabályok alkalmazása)

miatt nagyrészt csak online térben lehetett rendezvényeket tartani. Annak ellenére, hogy ebben az évben a résztvevők számába az online programokat, képzéseket választók is beletartoztak, a látogatók száma így is nagymértékben csökkent (2. ábra). 2021-ben viszont ismét emelkedni kezdett a résztvevők száma (megközelítette a 2,7 millió főt), és ez a növekedési tendencia (helyreállítódás) 2022-ben folytatódott – ekkor már összesen közel 3,3 millió résztvevőt regisztráltak a könyvtári rendezvényeken. 2023-ban tovább nőtt ez az érték, és megközelítette a 3,8 millió főt.

2. ÁBRA: A KÖNYVTÁRI RENDEZVÉNYEKEN RÉSZT VEVŐK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA 2015–2023

3. ÁBRA: KÖNYVTÁRI RENDEZVÉNYEK SZÁMA TÍPUSOK SZERINT 2015–2019

3. RENDEZVÉNYTÍPUSOK
A KÖNYVTÁRAKBAN

Az országos könyvtári statisztikai adatlap 2015 óta háromféle módon, háromféle bontás szerint gyűjtötte a könyvtári rendezvényekről szóló adatokat. 2015 és 2017 között a programok és a képzések számát egyben, hat külön típusba sorolva kellett megadni, amelyek a következők: (1. kiállítások; 2. kulturális, közművelődési, közösségi rendezvények; 3. használóképzést szolgáló alkalmazások; 4. olvasáskultúra-fejlesztő programok; 5. digitáliskompetencia-fejlesztő események; 6. egyéb rendezvények). 2018-ban és 2019-ben a hat rendezvénytípus kiegészült egy hetedikkel: a konferenciák számát külön sorban volt szükséges jelenteni. Az alábbi, 3. ábrán a konferenciákat a 2018–2019-es években az „egyéb” kategóriába soroljuk, hogy a korábbi évekkel azonos bontásban lehessen az adatokat szemléltetni. 2020-ban több változás is történt a rendezvényekről szóló adatok szolgáltatásában. Egyrészt a rendezvényeket két nagy csoportba (programok és képzések) volt szükséges bontani, majd az ezekbe a csoportokba tartozó eseményeket többféle szempont szerint kellett besorolni. Idősből a típusok és a besorolás logikájának megváltozása miatt a 2015 és 2019 közötti adatokat lehet ál-

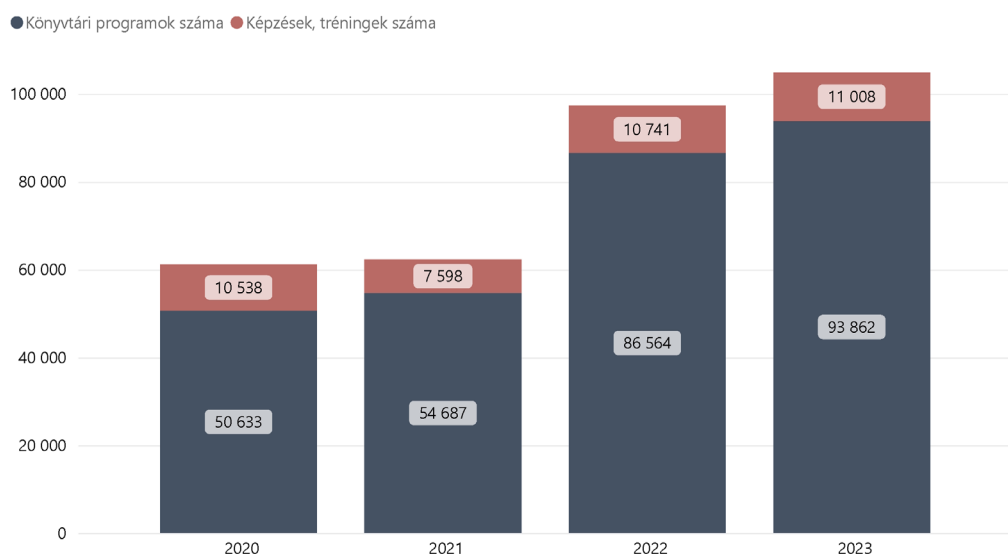
lítani, ezért 2020-tól az adatokat külön diagramon ábrázoljuk (lásd később a 4. ábrán).

2015 és 2019 között a könyvtári szolgáltatási pontokon a legnagyobb arányban kulturális, közművelődési, közösségi rendezvényeket szerveztek. A számuk ebben az időszakban folyamatosan nőtt. Míg 2015-ben 33 587 ilyen jellegű eseményt kínáltak, addig 2019-ben már 42 396-ot (3. ábra). A második legnagyobb csoportba az „egyéb”, más kategóriába nem sorolható rendezvények tartoznak, amelyekhez tehát a 2018–2019-es időszakban a konferenciákat is besoroltuk. A konferenciák kategóriájába a meghatározott témában, kijelölt előadókkal megszervezett tudományos tanácskozások, értekezletek tartoznak.³ Nagyfokú emelkedés tapasztalható még az olvasáskultúra-fejlesztő programok és képzések, valamint a digitáliskompetencia-fejlesztő események számában. Olvasáskultúra-fejlesztő program például az író-olvasó találkozó, a felolvasás vagy a mesedélután. A digitáliskompetencia-fejlesztő programhoz az adat-szolgáltatók többek között a számítástechnikai eszközök és az internet használatának könyvtári fejlesztését sorolhatják.⁴ Stagnálás a kiállítások számában látható, csökkenést mutat ellenben a használóképzést szolgáló alkalmazások száma.

³ Az OSAP 1442 2018 útmutatója szerint: <https://ki.oszk.hu/sites/default/files/dokumentumtar/2018.doc>

⁴ Az OSAP 1442 2017 útmutatója szerint: <https://ki.oszk.hu/sites/default/files/dokumentumtar/2017.doc>

4. ÁBRA: A KÖNYVTÁRI PROGRAMOK ÉS KÉPZÉSEK, TRÉNINGEK ÖSSZESÍTETT SZÁMA 2020–2023

Az országos statisztikai adatlap útmutatója szerint⁵ a használóképzést szolgáló alkalmak közé sorolható a könyvtári szolgáltatások használatának tanítása, például a könyvtárbemutató rendezvény vagy a használóknak szánt webes szolgáltatásokat ismertető alkalom.

2020-ban a rendezvények 82,7%-a program (50 633), 17,2%-a képzés és tréning (10 538) volt. A programok között több mint 3000 vetélkedő, verseny, mintegy 3000 kiállítás és csaknem 1000 konferencia, workshop volt. A többi, csaknem 44 ezer program ezekbe a kategóriákba nem sorolható be.

A képzések nagyobb része (9277) nem akkreditált volt 2020-ban. 2021-ben a programok aránya az összes rendezvényen belül még inkább nőtt (87,8%-ra), a típus szerinti megoszlások 2020-hoz hasonlóan alakultak. 2022-ben elindult a visszatérés a pandémia előtti értékekhez. A növekvő trend 2023-ban tovább folytatódott: közel 94 ezer könyvtári programot és több mint 11 ezer képzést valósítottak meg a könyvtárak tavaly (4. ábra).

Magyar Nemzeti Múzeum
Közcgyűjteményi Központ

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

KÉSZÍTETTE Havadi Gergő, Erdélyi Károly, Bebiák Magdolna
LEKTORÁLTA Szüts Etele, a Könyvtári Intézet igazgatója
OLVASÓSZERKESZTŐ Horváth Barnabás Dávid
LAPTERV Kóbor Szilvia

FELELŐS KIADÓ Rózsa Dávid, az MNMKG OSZK főigazgatója

A KÉZIRAT LEZÁRÁSA: 2024. november
2015–2023 (2024. évi 5. szám)
ISSN 2939-743X